

Rein Oja: Läbikukkumiste ees kaitstud. Aga võimalus imede

Margus Mikomägi

Usun küll, et selle loo alapealkiri võiks olla „Viktori nimeta Eesti Draamateatri Karabas-Barabas“, ehkki ei Rein Oja ega ka eelmine intervjuueeritud teatridirektor Hugo Murre kuulsat nukukuningat, piitsaga Karabasi ei meenuta, ei sisult ega vormilt.

Teatriliidus, miskipärast tahab Rein kohtuda just seal, ütleb kõvasti üle keskea naine mureliku häälega, et ei, Rein Ojal küll ei ole aega, aga on siiski nõus minust teatama. Selgub, et on aega. On sellepärast, et ta on selle aja just Nädalise teatrikülgede jaoks võtnud.

Kaua sa oled olnud Draamateatri direktor?
Natuke üle kuu.

Sama teatri pikaageisim direktor Hugo Murre rääkis, kuidas Ants Lauteril ei soovitatud direktori ametit jätkata sellepärast, et direktor peab tegema ebapopulaarseid otsuseid. Oled näitleja ju ja pead... Kas sa direktoriks hakates või enne hakkamist sellele mõtlesid?

Jah, loomulikult mõtlesin. Aga ebapopulaarseid otsuseid ei pea kartma.

Ikkagi, kui sul tuleks homme vallandada Priit Pedajas ja Tõnu Mikiver...

Pedajas jääb kõrvale. Ta on juhatuse liige nagu mina ja meil ei ole alluvussuhet. Mina Pedajast lahti ei lase. Mis Tõnu Mikiveri puutub, siis kõik need otsused, mis puudutavad loomingulist koosseisu, kujundab Priit Pedajas – maja kunstiline juht.

Mina pean kunstilise juhi või peanäitejuhi otsustega arvestama.

Aga mind tööle näitlejaks sa ikka võiksid võtta?

Siis, kui tahad tõesti, ma saadan su Pedajase juurde. Me omavahel muidugi vahetame absoluutselt informatsiooni. Jõuame ühiselt otsusteni, aga teineteise mängumaale me ei tüki. Mis puudutab rahalist poolt, siis see on direktori pädevus. Tegelikult mulle ei meeldi sõna „direktor“. Sellega kangastub mul alati kas tehas või vabrik. Selletõttu ma olen palunud muuta põhikirjas vastavat punkti ja asendada „direktor“ nimetusega „teatrijuht“. Nõnda et Draamateatril ei ole direktorit. Direktor seostub mul tehnikaga, aga teater on loominguline asu-

tus.

Mis rahalist vastutust puudutab, siis ma küll võin teha ebapopulaarseid otsuseid. Öelda, et me ei tõsta palka, vaid langetame, sellisteks otsusteks ma olen valmis. Ma väga loodan, et sellist olukorda ei tule, aga me ei tea kunagi asju täpselt ette.

Miks sa tahtsid seda direktori ametit?
Ma vajasin ja vajan uusi väljakutseid.

Näitlemisest sai isu otsa.
Ma ei ole 1997. aastast olnud kusagil teatris põhipalgas. Olen mänginud igal pool külalisena. See situatsioon mulle väga sobis, olin oma aja ja valikute peremees.

Sa olid üks esimestest vabakutselistest näitlejatest?

Ma ei usu, et esimene, aga esimeste seas olin küll. Nüüd on neid tunduvalt rohkem. Praegu on näitlejate liidus vabakutseliste osakaal vist kõige suurem. Kui mina läksin, siis võib-olla oli kümne ringis vabakutselisi näitlejaid, arvestatavaid.

Väljakutseid vajasid?

Jah. Olen teatrilidu esimehena olnud neis komisjonides, kes peab kuulama teatrijuhtide kandidaate. See on nii kummaline, et Draamateatri kandidaatide hulgast keegi ei rääkinud Draamast nagu mingist erilisest teatrist. Ta, jah, on kindlustatud, kvaliteetne teater, aga kui küsida, mis seostub sõnaga Draamateater, siis ei osata vastata.

Pakun „akadeemiline“ ja pean silmas kindlusteatrit, kivistunud teatrit.

No vot. Võiks olla nõnda, et öeldakse – Draamateater, see on tase! Ma ei taha ilmtingimata näha avangardi või väga rikkalikku teatrit, tahan näha taset! Näitlejate ja lavastajate potentsiaal selle taseme saavutamiseks on väga kõva.

Äsja sa ütlesid, et ei juhi loomingulist poolt.

Asi on toimimises. Ma ei koosta repertuaariplani ega

Uus ja harjumatu roll, Rein Oja kuu aega Draamateatri direktor. Teatrilidu sisehoovis 24.oktoobril 2006.

MARGUS MIKOMÄE

foto
vali koosseisu, kuigi mul on selle juures oma hääleõigus. Aga ettevalmistav pool, see, kui palju antakse inimestele aega asjadesse süveneda jms on asjad, mis on puhtalt minu määrata.

Kui keegi tahab teha avalise 22 proovi asemel 40 proovi, siis sa annad selle võimaluse?

Nelikümmend peab ta saama. 36 on number, mis peab teater näitlejatele proove kindlustama, aga on võimalik teha ka 100 proovi. Kui seda vaja on. On olemas lavastuse ettevalmistamiseks tüüptingimused, aeg näitlejatele, lavastajatele, kunstnikele. Tegelikult peaks igale teatritükile lähenema nagu lapsele, kes on oma individuaalsustega ja erinev teistest. Ma arvan, et seda peaks küll proovima.

Kindlasti aga just sinul teatrijuhina on seda kõige raskem teha. Raha. See maksab. Aivar Tommingas rääkis, kuidas Kaarel Ird täiesti valmis tüki maha võttis, ütles, et sitt tükk, ja

alustas uut. Aivar ütleb, et ta tahaks sellist aega vahel tagasi.

Mina ka, mulle meeldiks see variant. Ma saan aru, et teatrijuhina on selliseid võimalusi raske sisse viia ja ma peaksin nõudma mingeid teisi asju. Kunstis kahjuks on nii, et läbikukkumiste eest ei ole mitte keegi kunagi kaitstud. Ent võimalus imede sünniks peab olema. Kui ei tule, siis võiks ju avalikult tunnistada, et poisid, ei tulnud.

Oled idealist, selle peale kulub raha ja keegi ei lase...

...jah, ma tean, et kulub, aga on ju ka nii, et mõni asi, mille peale on väga palju raha kulutatud, hakkab teatrielus kahjumit tootma hoopis enam. Publik ei vaata etendust, ei tule teatrisse.

No on kehv tükk, aga panned natuke raha reklaami ja küll tuleb see publik.

See on ju teada, et päris nii asi ei käi - reklaam ja tuleb. Lihtsalt õhku müüa saab natukene aega ja pärast seda on kõik läbi.

Reinu telefon heliseb. „Hästi

kiiresti räägi...”

Oled sa endale ka ajalise eesmärgi seadnud? Et olen sellel kohal nii kaua ja siis...

Mis on teatrijuhi põhiülesanne? Luua tingimused selleks, et oleks võimalik luua, et oleks võimalused loominguks tööks.

Ma ei tea, miks on eelmised juhid nii kiiresti vahetunud, ma ei saa aru, mis on. Eks ma majas kauem olles seda tundma hakkas. Kõrge palk üksi asju ei määra. Kui tahad kõrget palka, siis meil teadupärast võib minna ehitajaks. Tahan öelda, et palk ei ole ainus asi, mis teatris hoiab. Inimestel peab olema loominguks väljakutseid.

No nii, mis need asjad on siis, mis näitlejale loominguks olemiseks vaja?

Ma tahan seda, et poleks segavaid olmeasju, mis tööd ei lase teha. Kõige parem töökoht on see, kuhu sa hommikul minna tahad ja kust sa õhtul tahad koju minna. Teater peaks olema selline koht, kuhu näitlejad ja teised töötajad tahavad tööle tulla. Ja see

teine pool on ka tähtis. Teater ei ole minu jaoks klubi, kus ollakse ööd ja päevad läbi. Sõna koduteater ei tähenda mu jaoks midagi. Kodu on kodu ja teater on teater.

Mis siis teha nende vana ja väärivate näitlejate, teatriinimestega, kes ei ole enam töös palju? Hoida teatris või...? Direktori asi otsustada? Valus.

Igale küsimusele tuleb läheneda individuaalselt. Valus jah. Ma olen veendunud, et ka neile, kelle jõud ei ole enam endine, saab ja peab leidma väärilist tööd. Kui see inimene on väärt vana, siis teda tuleb hoida. Lihtsalt vana ja lihtsalt noor ei ole mingi argument. Kunst on individuaalne, nii lavastajal kui ka näitlejal on õigus valida. Ja aeg-ajalt tuleb ka seal teha enda jaoks ebapopulaarseid otsuseid. Lavastajana kasutada näitlejat, keda ehk väga ei tahaks, ja näitlejana teha osa, mida ei taha. Lavastaja peab vahel lavastama tükki, mis ei kuulu tema valikute esiossa. Sellist tööd on ka võimalik endale huvita-